

AKVIZICE PO DÁNSKU

V době klesajících vojenských rozpočtů patří k největším starostem armád, jak co nejúčinněji obstarat obnovu a modernizaci své stále nákladnější výzbroje. Nákupu či akvizici vojenské techniky a spolupráci s průmyslem věnují proto ozbrojené síly vyspělých zemí zvláštní pozornost.

Je to nemalý úkol i pro naši armádu, která se ještě plně nevymanila z železného košile ekonomických návyků minulosti. Hledá dnes příklady v zahraničí a jak je u nás tradicí, je zahleděna především na velké vzory. Přitom poněkud opomenuty zůstávají zkušenosti "malých" zemí, srovnatelných svým ekonomickým a vojenským potenciálem, tedy i způsobem uvažování.

Při svém nedávném pobytu v Dánsku jsem měl možnost seznámit se s tím, jak funguje akvizice pro dánské ozbrojené síly. Myslím, že tyto poznatky mohou zaujmout naše odborníky v armádě i v průmyslu.

Dánsko, jeho průmysl a ozbrojené síly

Území Dánského království (Dánsko, Grónsko a Faroerské ostrovy) tvoří poloostrov Jütland a více než 400 ostrovů. Je strategicky položeno mezi Severní a Baltské moře. Má více než 7000 km pobřeží a jen 70 km pozemní hranice s Německem. Země je prakticky rovinou s nejvyšším bodem asi 173 m n.m. Na dánském území žije asi 5,2 mil. obyvatel, v hlavním městě Kodani asi 1,3 mil. obyvatel.

Od roku 1849 je Dánsko konstituční monarchií a hlavou státu je dnes královna Margareta II. V jednokomorovém parlamentu (Folketinget) mají nesocialistické strany 93 křesel, sociální demokraté se socialisty 86 křesel. Dánsko je členem Evropského společenství, NATO a řady dalších významných mezinárodních politických i ekonomických institucí.

Hospodářská situace je stabilizovaná. Dvouleté období ekonomické recese bylo překonáno v roce 1989, meziroční přírůstek HNP (hrubý národní produkt) dnes tvoří asi 1,2 %. Inflace patří mezi nejmenší na světě. K pevnosti dánské koruny (100 USD=613 DKK) přispívá účast v evropském měnovém systému. Platební a obchodní bilance vykazuje trvale přebytky. Země má bohatou infrastrukturu - 7000 km znamenitých silnic, 3000 km železnic a 13 letišť. Není zde místa, které by bylo vzdálenější od nejbližšího přístavu více než 50 km.

V dánském průmyslu zauímají podniky se zbrojní výrobou významné místo. Zdá se, že díky své účelné struktuře se smíšenou civilní a vojenskou výrobou, jsou dobře připraveny čelit klesajícímu odbytu zbrojní produkce. Je to i tím, že se ve státní správě i komerční sféře výrazně prosadila filozofie společného hájení zájmů

dánského průmyslu. Pružná změna průmyslové struktury a rozvoj mezinárodní kooperace jsou klíčovými slovy dalšího rozvoje.

Zbrojní produkce představuje široké spektrum techniky, včetně výrobků pro modernizaci té, která je již zavedena ve vojsku. Nevelký průmysl neopouští masovou produkci, ale tvoří jej řada malých firem s velkou pružností, vysokou technologickou úrovní, zkušeným managementem a pozoruhodným podílem v mezinárodních projektech. K udržení trvalé pozice na mezinárodní scéně směřuje množství aktivit, včetně účasti v mezinárodních konsorciích, společných podnicích a širokých subdodavatelských vztazích. Významnou roli tu sehrává sdružení výrobců, nazvané Federace dánského průmyslu.

Pro vojenské nákupy i potenciální dodavatele vydává ministerstvo průmyslu každoročně katalog s nabídkou dánských firem i podmínkami pro zahraniční uchazeče o dodávky pro dánskou vojenskou správu. Pro rok 1992 tvoří jeho základní blok 31 dánských firem se širokým sortimentem, od tradičních vojenských strojírenských výrobků až po kosmickou techniku, vláknovou optiku a zbraně s vysokým podílem elektroniky.

Rozhodujícím odběratelem domácí zbrojní produkce je samozřejmě dánská armáda. Jako v každé demokratické zemi jsou její materiální potřeby úzce spjaty s vojenskou a rozpočtovou politikou státu. Vojenský systém Dánska je založen na tzv. obranné dohodě mezi hlavními dánskými politickými stranami, které mají většinu v parlamentu. Dánský vojenský rozpočet představoval v posledních letech objem asi 14 mld DKK, což je asi 2,2 % dánského HNP. Z tohoto objemu jde asi 70 % na osobní výdaje, 20 % na materiál, zbytek tvoří provozní výdaje a investiční výstavba. Rozpočet je částečně kompenzován podle inflačního růstu.

Mírové stavy dánských ozbrojených sil tvoří asi 30 400 vojáků a 9200 občanských zaměstnanců. Jsou převážně mobilizační silou. Počítá se s tím, že pozemní polní armáda bude mít po mobilizaci asi 54 000 mužů v 5 brigádách mechanizované pěchoty. Polní armáda je podporována teritoriálními jednotkami v síle asi 18 000 mužů. Námořnictvo je vybaveno technikou převážně pro obranu pobřeží země. Po mobilizaci by se jeho stav pohyboval okolo 11 000 mužů. Letectvo, počítaje v to jednotky PVO má po mobilizaci 16 000 mužů. Kromě těchto struktur řádné armády existuje domobrana, jejíž jednotky mají výhradně místní poslání. Pozemní jednotky domobrany mají asi 55 000 mužů, námořní 4100 a letecké 9100 mužů.

Ministerstvo obrany delegovalo většinou řídicích a štábních funkcí Velitelství obrany. V čele tohoto velitelství, které je umístěno ve Vedbaek (asi 24 km od Kodaně), stojí náčelník obrany. Velitelství vytváří vševojskový štáb, vedený šéfem štábu, který je zástupcem náčelníka obrany. Za nákup techniky odpovídá zástupce šéfa štábu pro materiál, infrastrukturu a logistiku, jemuž jsou podřízeny dvě správy - materiální správa a správa pro logistiku. Tyto správy jsou odpovědné za plánování, nákup, údržbu a skladování materiálu a za logistické operace. Velitelství obrany jsou dále podřízena tři materiálová velitelství druhů vojsk (armády, námořnictva a letectva), správa vojenského výzkumu a vojenská stavební služba - viz obr. 1.

Styk s průmyslovými podniky přísluší kterémukoli z těchto materiálových velitelství. Všechny mají obdobnou strukturu, úzce spolupracují a koordinují svou

Obr. 1

činnost, především při společných projektech. Jako příklad uvedu pouze činnost Materiálového velitelství dánské armády (Haerens Materiel-Kommando - HMAK). Skládá se ze tří služeb - technické služby, služby údržby a zásobování a muničního arzenálu. Zodpovídá za nákup, distribuci a ošetřování výzbroje i zásob.

Správa vojenského výzkumu (Forsvarets Forskningstjeneste - FOFT) zodpovídá za výzkum a vyhodnocování ve stanovených technických oblastech s cílem poskytovat velitelství obrany podklady pro dlouhodobé technické plánování. Prioritu mají programy průzkumných prostředků, spojení, automatizovaného řízení a elektronické války. Současně se zkoumá zvyšování efektivity zbraňových systémů a provádějí analýzy struktury ozbrojených sil. Tato agentura je oficiálním představitelem celého dánského obranného výzkumu (pozor - nikoli vývoje) a zároveň stýčným místem pro mezinárodní výzkumnou spolupráci. Tato spolupráce je dosud omezena jen na organizace, působící v rámci NATO.

Pravidla nákupu vojenské techniky a jejího financování

Nákup vojenské techniky a ostatního materiálu pro dánské ozbrojené síly je založen na těchto třech principech:

- vojenská materiální agentura musí nakupovat za běžných obchodních podmínek (především nabídnutá cena musí odpovídat kvalitě, užitnosti, předepsaným standardům a dodací lhůtě nakupovaného materiálu),
- při nákupu musí prvořadě vzít v úvahu konkurenceschopné dánské výrobky,
- u zahraničního dodavatele musí vybrat nabídku s nejnižší celkovou cenou, která plní všechny zadávací podmínky a zaručuje kompenzační spolupráci s dánskými výrobci.

Výsledkem dodržování těchto principů je růst podílu dánského průmyslu na dodávkách pro dánské ozbrojené síly.

Při financování nákupu techniky se rozlišují dva druhy rozpočtových zdrojů:

- **Velké položky**, tedy nákladnější zbraňové systémy jako lodi, letouny atd. jsou hrazeny cestou tzv. plánovaného vojenského rozpočtu (mají přibližně náš charakter investičních výdajů). V tomto případě vyžaduje každý jednotlivý projekt schválení finančního výboru parlamentu ještě před uzavřením kontraktu.

- **Nákupy menšího rozsahu** a běžného charakteru, např. komponenty, náhradní díly a doplňky jsou nakupovány z tzv. běžného kapitálového rozpočtu, ze kterého se hradí i provozní náklady. Tuto část vojenského rozpočtu tvoří schválené bloky, z nichž lze čerpat plynule od začátku fiskálního roku (je totožný s kalendářním). To vše samozřejmě za předpokladu, že vojenský rozpočet byl již schválen dánským parlamentem.

U všech nákupů musí být ověřena nezbytnost potřeby zboží a služeb. Protože takové prokázané potřeby zpravidla daleko překračují vyčleněné rozpočtové zdroje, musí být rovněž stanoveno pořadí priorit těchto potřeb. Podle stanovené priority jsou pak jednotlivé materiálové projekty zadávány do výběrového řízení, když předtím příslušná nakupující materiálová správa provedla analýzu trhu.

Akviziční řízení je zahajováno na podkladě **Základních vojenských požadavků**, které obsahují specifikaci vojenské správy na požadovaný materiál. Tyto požadavky tvoří nejen východisko k analýze trhu a výběru účastníků výběrového řízení, ale i pro požadavky na polní zkoušky, programy dalšího zdokonalování výrobku atd.

Pravidla pro výběrové řízení vycházejí z principů pro soutěže, běžné v NATO. Předložené nabídky jsou vyhodnoceny a poté je zpracováno doporučení pro Velitelství obrany, obsahující tyto údaje:

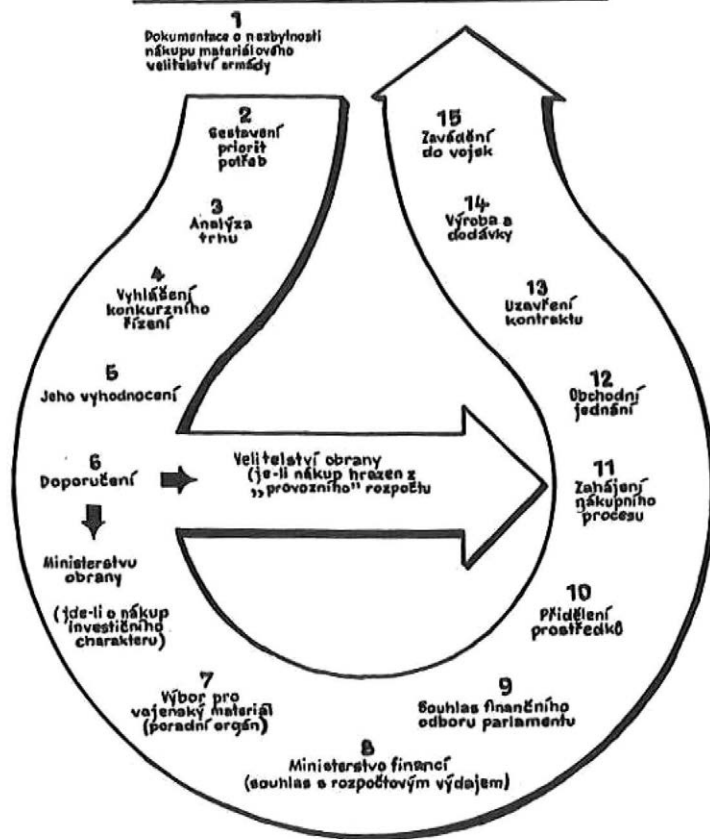
- popis každého soutěžního výrobku, který byl přihlášen do výběrového řízení,
- platební podmínky,
- nároky na obsluhu (personál), tedy náročnost na živou sílu,
- rozsah nezbytných stavebních úprav,
- očekávané budoucí provozní náklady,
- účast dánského průmyslu,
- doporučení dodavatele.

Bude-li nákup financován z provozního rozpočtu, rozhodne s konečnou platností Velitelství obrany a příslušné materiální velitelství podepíše kontrakt s vybraným dodavatelem. Tento postup se samozřejmě netýká běžných nákupů spotřebního charakteru - viz **obr. 2**.

Má-li nákup uvedený "velký" (investiční) charakter, postoupí Velitelství obrany doporučení se svým stanoviskem ministru obrany. Návrh na nákup pak připraví ministerstvo obrany a projedná jej s ministerstvy financí, průmyslu, Výborem pro vojenský materiál a finančním výborem parlamentu.

Výbor pro vojenský materiál je poradním orgánem, složeným z představitelů ministerstev průmyslu a obrany, Velitelství obrany, vládního akvizičního úřadu, Federace dánského průmyslu, výrobců a odborových svazů. Výbor radí ministerstvu obrany v otázkách, produkčních možnostech dánského průmyslu při uspokojování potřeb dánských ozbrojených sil. Výbor je pravidelně informován

Nákup vojenského materiálu pro dánskou armádu

Obr. 2

Velitelstvím obrany o budoucích požadavcích a připravovaných nákupech vojenského materiálu.

Ministerstvo průmyslu dbá o to, aby v případě výběru zahraničního dodavatele byla zajištěna účast dánského průmyslu cestou kompenzačních dohod. Ministerstvo financí dává souhlas k úhradě nákupu z prostředků rozpočtu

na obranu. Ministr obrany pak doporučí celý projekt ke schválení finančnímu výboru parlamentu, což je předpokladem definitivního přidělení prostředků.

Velitelství obrany je potom informováno o přijatých rozhodnutích. Jakmile má přiděleny finanční prostředky, může příslušné materiální velitelství teprve přistoupit k nákupu. Před podepsáním kontraktu musí ještě proběhnout závěrečná jednání se všemi účastníky výběrového řízení. Dodržování všeobecných podmínek kontraktace a nákupu je pečlivě střeženo vládní auditní kanceláří (Rigsrevisionen).

Ministerstvo průmyslu hájí zájmy dánských výrobců

Pokud se nákup pro dánské ozbrojené síly uskutečňuje ve spolupráci se zahraničním dodavatelem (což je pravidlem např. u obrněných vozidel a letadel), dbá ministerstvo průmyslu o to, aby nebyly poškozeny zájmy dánského průmyslu - viz obr. 3.

Obr.3

U nákupů o objemu vyšším než 5 mil. DKK požaduje, aby zahraniční uchazeč o dodávku uzavřel s dánským průmyslem dohodu o kooperaci, a to na základě dohody, již uzavře předtím s dánským ministerstvem průmyslu. Přitom je povinností ministerstva zabezpečit, aby domácímu průmyslu byl zaručen přijatelný rozsah koprodukcce nebo průmyslové kooperace. Ministerstvo jedná o tom se všemi účastníky výběrového řízení.

Tyto kompenzační dohody jsou sjednány před uzavřením kontraktu o příslušné dodávce a tvoří nedílnou součást podkladů pro rozhodování o výběru dodavatele. Ministerstvo průmyslu jedná se zahraničními firmami přímo na základě přísně stanovené metodiky a předepsaných administrativních postupů.

Průmyslová kooperace se sjednává na technologické úrovni, odpovídající nakupovanému výrobku, na určitou dobu a při vzájemně vyrovnaných vztazích partnerů. Toto opatření napomáhá stabilizaci dánského zbrojního průmyslu, jeho technologickému rozvoji a zároveň rozšiřování pracovních příležitostí v zemi. Důsledkem

je rovněž prohlubování mezinárodní kooperace a dlouhodobých obchodních kontaktů. Spolupráce rovněž nutí dánský průmysl k udržování vysoké konkurenceschopnosti.

Ministerstvo průmyslu přitom úzce spolupracuje s Federací dánského průmyslu a armádními materiálními velitelstvími. Výsledky jsou příznivé. Dánské firmy tak fungují jako finální dodavatel nebo subdodavatel u všech dodávek pro vlastní ozbrojené síly a účastní se řady mezinárodních projektů.

Promyšlená státní vojenskotechnická, finanční a průmyslová politika vytváří tak příznivé podmínky nákupu techniky pro dánské ozbrojené síly i stabilitu pro domácí výrobce. Je příkladem cílevědomého systému ekonomiky obrany, v němž se dosahuje maximálních efektů.

Plukovník Ing. Bohumil Vavřina, CSc.,
podplukovník Ing. Jiří Bříza, CSc.

ÚSTAV VĚDECKÝCH INFORMACÍ

V článku si klademe za cíl představit nově založený Ústav vědeckých informací (ÚVI) jako instituci, která v dnešní době výrazně rostoucích potřeb informací, zejména ve složkách FMO a GŠ Čs. armády může sehrát důležitou roli při podpoře programů koncipování a projektování výstavby Čs. armády.

Pro uživatele služeb ÚVI je vhodná znalost struktury vědeckoinformačních služeb, jejich možností a přístupů k nim. Pracovníci ÚVI v sérii článků uveřejňovaných ve Vojenských rozhledech chtějí napomoci vojenské uživatelské veřejnosti k hlubšímu proniknutí do problematiky moderní vědeckoinformační práce a služeb, které je ústav schopen poskytovat a jejichž úroveň intenzívně rozvíjí.

Ústav vědeckých informací byl založen 1. dubna 1991 jako vědeckoinformační pracoviště pro zabezpečení informačních potřeb s celostátní působností v informační gesci "vojenství". ÚVI je součástí výzkumné a vývojové základny v působnosti FMO s právní subjektivitou samostatného ústavu FMO. Součástí ústavu je Vědecká knihovna FMO.

Posláním ÚVI je vytváření informačních fondů vědeckých, technických a ekonomických informací v oblasti vojenství, jejich analytickosyntetické zpracování a všestranné zpřístupňování a rozšiřování vědeckých, technických a ekonomických informací (VTEI).

Cílem vědeckoinformační činnosti ÚVI je všestranné pokrytí potřeb vědeckými, technickými a ekonomickými informacemi všech orgánů, úseků složek FMO, Generálního štábu Čs. armády a Institutu pro strategická studia v oblasti vrcholového řízení, strategických studií, bezpečnosti, obrany, výstavby a zabezpečení ozbrojených sil, sociálních a humanitárních věcí, ekonomiky ozbrojených sil a vědeckoinformačního zabezpečení programů rozvoje Čs. armády.